

Адміністративне право і процес

УДК 342.9:351.74

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20040476>

**Теоретичні та порівняльно-правові аспекти застосування законодавства
про виїзд громадян України та інших держав за межі території держави
при вирішенні адміністративних справ**

Ігор Леонович Самсін,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри конституційного, адміністративного
та фінансового права Хмельницького університету управління та права
імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, Україна, Заслужений юрист
України, <https://orcid.org/0000-0003-4118-8452>

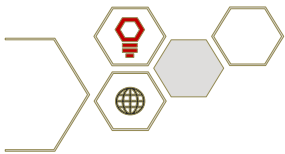
Роман Олександрович Гаврік,

кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри конституційного, адміністративного
та фінансового права Хмельницького університету управління та права
імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, Україна,
<https://orcid.org/0000-0003-1557-0594>

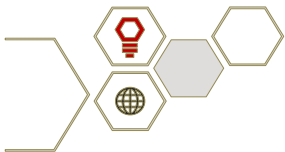
Катерина Петрівна Владовська,

докторка філософії з права,
доцентка кафедри конституційного, адміністративного
та фінансового права Хмельницького університету управління та права
імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, Україна,
<https://orcid.org/0000-0003-3857-9292>

Прийнято: 13.04.2026 | Опубліковано: 30.04.2026

Анотація: Актуальність дослідження зумовлена тим, що в судовій та правозастосовчій практиці виникають окремі проблеми, пов'язані з застосуванням положень п. 2¹⁴ Правил перетинання державного кордону громадянами України, у зв'язку із недостатньо чітким визначенням понять «інший державний орган», «структурний підрозділ державного органу», «керівники інших державних органів», «керівники структурних підрозділів державних органів». Метою статті є дослідження теоретичних та порівняльно-правових аспектів застосування законодавства про виїзд громадян України та інших держав за межі території держави при вирішенні адміністративних справ. Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Зокрема, аналіз і синтез застосовувано для узагальнення підходів до понять «інший державний орган», «структурний підрозділ державного органу», «керівники інших державних органів», «керівники структурних підрозділів державних органів»; порівняльно-правовий метод – для дослідження зарубіжних підходів до визначення цих понять у науковій літературі; системний підхід – для обґрунтування авторського підходу щодо віднесення окремих посад керівників територіальних органів центральних органів виконавчої влади та їх структурних підрозділів до категорії осіб, на яких поширюються положення п. 2¹⁴ Правил перетинання державного кордону громадянами України. У результаті дослідження досліджено вказані поняття та обґрунтовано віднесення окремих посад керівників територіальних органів центральних органів виконавчої влади та їх структурних підрозділів до категорії осіб, на яких поширюються положення п. 2¹⁴ Правил перетинання державного кордону громадянами України. У висновках вказано, що територіальні органи центральних органів виконавчої влади не можна віднести до «інших державних органів» в контексті п. 2¹⁴ Правил перетинання державного кордону громадянами України, оскільки вони є структурними підрозділами центральних органів виконавчої влади, що підтверджується положеннями п.

10 ч. 2 ст. 18 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади». У зв'язку із цим, положення п. 2¹⁴ Правил перетинання державного кордону громадянами України не можна застосовувати до керівників структурних підрозділів у складі територіального органу центрального органу виконавчої влади.

Ключові слова: адміністративне судочинство; громадянин України; право на виїзд за межі території України; свобода пересування; державний орган; структурний підрозділ державного органу; орган місцевого самоврядування; Державна міграційна служба України; конституційне право; обмеження конституційних прав; порівняльне конституційне право.

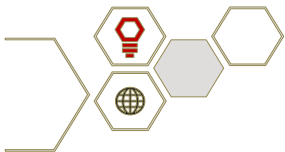
Theoretical and comparative legal aspects of the application of legislation on the departure of citizens of Ukraine and other states outside the territory of the state when resolving administrative cases

Ihor Samsin,

Doctor of Legal Sciences, Professor,
Professor at the Department of constitutional,
administrative and financial law, Honored Lawyer of Ukraine Leonid Yuzkov,
Khmelnytsky University of Management and Law, Khmelnytskyi, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-4118-8452>

Roman Havrik,

Candidate of Legal Sciences, Associate Professor,
Professor at the Department of constitutional,
administrative and financial law, Leonid Yuzkov Khmelnytsky University
of Management and Law, Khmelnytskyi, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-1557-0594>

Kateryna Vladovska,

Doctor of Philosophy in Law,

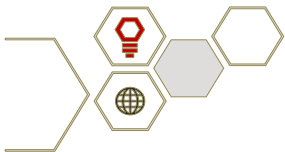
Associate Professor at the Department of constitutional,

administrative and financial law,

Leonid Yuzkov Khmelnytsky University of Management and Law,

Khmelnytskyi, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-3857-9292>

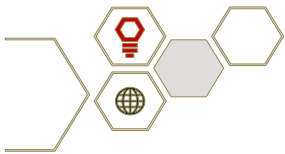
Abstract: The relevance of the study is due to the fact that in judicial and law enforcement practice, certain problems arise related to the application of the provisions of paragraph 2¹⁴ of the Rules for Crossing the State Border by Citizens of Ukraine, due to the insufficiently clear definition of the concepts of “other state body”, “structural unit of a state body”, “heads of other state bodies”, “heads of structural units of state bodies”. The purpose of the article is to study the theoretical and comparative legal aspects of the application of legislation on the departure of citizens of Ukraine and other states outside the territory of the state when resolving administrative cases. The methodological basis of the study is general scientific and special methods of cognition. In particular, analysis and synthesis were used to generalize approaches to the concepts of “other state body”, “structural unit of a state body”, “heads of other state bodies”, “heads of structural units of state bodies”; the comparative legal method is used to study foreign approaches to the definition of these concepts in the scientific literature; Systemic approach – to substantiate the author’s approach to classifying individual positions of heads of territorial bodies of central executive bodies and their structural units into the category of persons subject to the provisions of clause 2¹⁴ of the Rules for Crossing the State Border by Citizens of Ukraine. As a result of the study, the indicated concepts were investigated and the classification of individual positions of heads of territorial bodies of central executive bodies and their structural units into the category of persons subject to the provisions of clause 2¹⁴ of the Rules for Crossing the State Border by Citizens of Ukraine was substantiated. The conclusions indicate that territorial bodies of central

executive bodies cannot be classified as “other state bodies” in the context of clause 2¹⁴ of the Rules for Crossing the State Border by Citizens of Ukraine, since they are structural units of central executive bodies, which is confirmed by the provisions of clause 10, part 2, article 18 of the Law of Ukraine “On Central Executive Bodies”. In this regard, the provisions of paragraph 2¹⁴ of the Rules for Crossing the State Border by Citizens of Ukraine cannot be applied to heads of structural divisions within the territorial body of the central executive body.

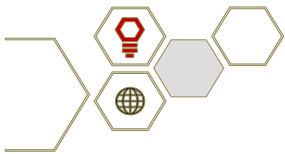
Keywords: administrative proceedings; citizen of Ukraine; right to travel outside the territory of Ukraine; freedom of movement; state body; structural unit of a state body; local government body; State Migration Service of Ukraine; constitutional law; restrictions of constitutional rights; comparative constitutional law.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв’язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Тематика застосування законодавства про виїзд громадян України та інших держав за межі території держави є однією з актуальних у сучасній адміністративно-правовій науці. Вона поєднує питання забезпечення прав і свобод людини з потребами державної безпеки, публічного порядку та належного функціонування органів влади в умовах правового режиму воєнного стану. Право на свободу пересування та право залишати територію держави визнаються фундаментальними стандартами демократичного суспільства. Водночас реалізація цього права в умовах воєнного стану супроводжується певними обмеженнями для осіб, які потенційно можуть бути залучені до оборони України, відсічі збройній агресії російської федерації на території України. У судовій та правозастосовчій практиці виникають окремі проблеми, пов’язані з застосуванням положень п. 2¹⁴ Правил перетинання державного кордону громадянами України, пов’язані із недостатньо чітким визначенням понять «інший державний орган», «структурний підрозділ державного органу»,

«керівники інших державних органів», «керівники структурних підрозділів державних органів». На жаль, в адміністративно-правовій доктрині відповідне питання майже не отримало належного дослідження. У зв'язку із цим, тематика теоретико-правових та порівняльно-правових аспектів застосування законодавства про виїзд громадян України та інших держав за межі території держави при вирішенні адміністративних справ є актуальною та необхідною в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика визначення понять «державний орган», «інший державний орган», «структурний підрозділ державного органу» піднімалася у наукових дослідженнях широкого кола вчених. Зокрема, А. В. Гайченко досліджує питання співвідношення понять «державний орган» та «апарат держави», визначає перший через категорію механізму держави і розкриває ознаки механізму держави; при цьому автор досліджує широке коло доктринальних джерел, присвячених відповідній тематиці [1]. У науковому дослідженні А. В. Короля, присвяченому дослідженню поняття, ознак та особливостей вищих органів державної влади досліджуються в тому числі питання поняття органу державної влади та його ознак [2]. Ці ж питання, а також визначення авторської класифікації державних органів і формування на цій основі організаційної моделі державної влади здійснене в науковому дослідженні В. В. Лебедевої та Г. О. Граціотової [3]. У наукових дослідженнях А. Г. Равлюка також досліджено основні підходи до визначення поняття «орган державної влади» і визначається його правова природа через компетенцію органу влади [4]. Поняття органу державної влади, але у цивільно-правовому контексті досліджується І. В. Ткачем [5]. У господарсько-процесуальному аспекті, як суб'єкт захисту інтересів держави досліджені державні органи у науковій роботі А. С. Кравчука [6]. Важливе значення для формування концепції поняття «структурний підрозділ державного органу» має наукове дослідження Н. С. Погребняка, який визначає його в контексті вивчення статусу апарату

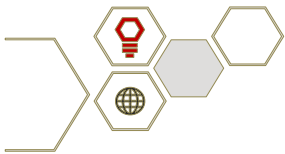
Верховної Ради України [7]. Науковий інтерес щодо дослідження сутності понять «державний орган», «структурний підрозділ державного органу» у компаративістському контексті мають публікації польського вченого М. Мемеча [8], чеських вчених М. Халової, Я. Матейка [9], українського вченого Я. В. Митровки [10]. Окремі аспекти обмеження права на виїзд за межі України в умовах правового режиму воєнного стану досліджувалися такими науковцями як А. М. Чорний [11], С. В. Райко, О. С. Самойленко, Ю. Р. Кузь [12], Ю. І. Цвіркун [13], Я. О. Кушнір [14], обмеження права на свободу пересування – А. М. Марущак [15]. В той же час, в Україні наразі немає жодного наукового дослідження, що присвячене теоретико-правовим, прикладним та порівняльно-правовим аспектами застосування законодавства про виїзд громадян України та інших держав за межі території держави при вирішенні адміністративних справ в контексті визначення понять «державний орган», «інший державний орган», «структурний підрозділ державного органу», «керівник...» вказаних вище органів, що зумовлює необхідність проведення цього наукового дослідження.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Недослідженими залишаються питання визначення зазначених вище понять у законодавстві України, інших держав, судовій практиці, адміністративно-правовій доктрині в контексті застосування положень п. 2¹⁴ Правил перетинання державного кордону громадянами України органами охорони державного кордону при пропуску громадян України при виїзді їх за межа України, судовими органами при вирішенні справ про оскарження відмови у такому виїзді.

Формулювання цілей статті (постановка завдання)

Метою статті є дослідження теоретичних та порівняльно-правових аспектів застосування законодавства про виїзд громадян України та інших держав за межі території держави при вирішенні адміністративних справ.

Відповідно до мети сформульовано такі завдання:

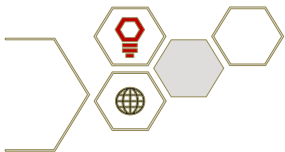

- дослідити поняття «державний орган», «інший державний орган», «структурний підрозділ державного органу», «керівник...» вказаних вище органів у доктринальних джерелах та законодавстві;

- обґрунтування віднесення окремих посад керівників територіальних органів центральних органів виконавчої влади та їх структурних підрозділів до категорії осіб, на яких поширюються положення п. 2¹⁴ Правил перетинання державного кордону громадянами України.

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Зокрема, аналіз і синтез застосовувано для узагальнення підходів до понять «інший державний орган», «структурний підрозділ державного органу», «керівники інших державних органів», «керівники структурних підрозділів державних органів»; порівняльно-правовий метод – для дослідження зарубіжних підходів до визначення цих понять у науковій літературі; системний підхід – для обґрунтування авторського підходу щодо віднесення окремих посад керівників територіальних органів центральних органів виконавчої влади та їх структурних підрозділів до категорії осіб, на яких поширюються положення п. 2¹⁴ Правил перетинання державного кордону громадянами України.

Новизна наукового дослідження полягає у науковому обґрунтуванні на основі доктринальних джерел, законодавства, судової практики понять «інший державний орган», «структурний підрозділ державного органу», «керівники інших державних органів», «керівники структурних підрозділів державних органів» для цілей застосування п. 2¹⁴ Правил перетинання державного кордону громадянами України, а саме для визначення чи поширюються ці положення на керівників територіальних органів центральних органів виконавчої влади, а також керівників структурних підрозділів у складі таких територіальних органів.

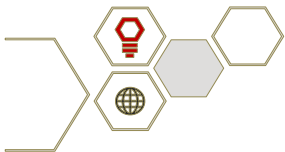
Виклад основного матеріалу дослідження.

1. Визначення поняття «державний орган», «інший державний орган» у законодавстві та доктринальних джерелах України та інших держав.

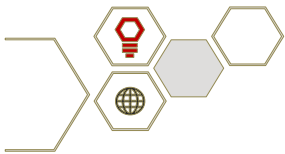
Нормативно-правовим підґрунтям забезпечення реалізації права на свободу пересування та права перетинати державний кордон України в умовах воєнного стану є положення Правил перетинання державного кордону громадянами України [13, с. 116; 14, с. 65]. У зв'язку з тривалим функціонуванням в Україні правового режиму воєнного стану актуалізувалася потреба у чіткому правовому регулюванні процедур перетину державного кордону, в тому числі пов'язаних із застосуванням положень законодавства, яким з одного боку обмежується свобода пересування та право перетинати державний кордон, а з іншого – розширенням випадків, які надають право на законних підставах виїжджати за кордон чоловікам мобілізаційного віку [11, с. 133]. При цьому, прийняття рішення на пропуск таких осіб належить до компетенції військовослужбовців органів охорони державного кордону [12, с. 82].

Відповідно до п. 2¹⁴ Правил перетинання державного кордону громадянами України у разі введення в Україні воєнного стану окремі категорії керівників державних органів, в тому числі керівники інших державних органів та їх заступники, а також керівники структурних підрозділів державних органів, мають право перетинати державний кордон на підставі відповідних рішень про службові відрядження. Цим самим здійснене обмеження у реалізації права на свободу пересування та права перетинати державний кордон України в умовах воєнного стану зазначеними категоріями осіб [15; 16].

Визначення поняття «державний орган», «інший державний орган» відсутнє в законодавстві України, за виключенням положень Закону України «Про запобігання корупції» і наказі Служби Безпеки України від 23 грудня 2020 року № 383. У першому нормативному акті державний орган визначено

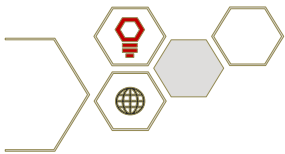

як орган державної влади, в тому числі колегіальний державний орган, інший суб'єкт публічного права, незалежно від наявності статусу юридичної особи, якому згідно із законодавством надані повноваження здійснювати від імені держави владні управлінські функції, юрисдикція якого поширюється на всю територію України або на окрему адміністративно-територіальну одиницю [17]. Виходячи із цього визначення, до категорії державних органів можуть бути віднесені й центральні органи виконавчої влади, й їх територіальні органи. Наприклад, відповідно до п. 1 Положення про Державну міграційну службу України, остання є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ і який реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів. При цьому, відповідно до п. 7 цього ж Положення Державна міграційна служба України здійснює свої повноваження безпосередньо і через утворені в установленому порядку територіальні органи та територіальні підрозділи, у тому числі міжрегіональні [18]. Останні відповідно до ст. 21 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» та постанови Кабінету Міністрів України від 15 червня 2011 року № 658 утворені як юридичні особи публічного права, тому можуть розглядатися як державні органи поруч із Державною міграційною службою України [19; 20]. У наказі № 383 визначено поняття «інші державні органи» як державні органи України, які створені в установленому порядку, мають відповідні повноваження, але за особливістю правового статусу не можуть бути віднесені до органів законодавчої, виконавчої або судової влади. Виходячи із цього визначення, територіальні органи центральних органів виконавчої влади не підпадають під поняття «інший державний орган». В той же час, слід зазначити, що вказані правові акти не стосуються правовідносин, що виникають у зв'язку із реалізацією права перетинати державний кордон

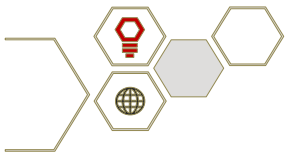
України в умовах воєнного стану керівниками інших державних органів, їх заступниками, керівниками структурних підрозділів державних органів, а урегульовують правовідносини, пов'язані із запобігання корупції та забезпечення режиму державної таємниці.

У правовій доктрині поняття «державний орган» визначається через категорії: елементу апарату держави, частини державного механізму, який виступає від імені держави, наділений державною владою, в межах встановленої нормативними актами компетенції, що фінансується за рахунок державного бюджету, має складну внутрішню будову, діяльність якого направлена на задоволення публічного інтересу та виконання публічних зобов'язань на конкретній ділянці державного керівництва [1, с. 53; 2, с. 70; 4, с. 55]; державного службовця чи їх колективу, що знаходяться у організаційній структурі держави або місцевого самоврядування, наділені владними повноваженнями, відповідним матеріально-технічним забезпеченням, створені на законних підставах та здійснюють виконання норм адміністративного права у спосіб, в порядку і в межах компетенції, що встановлені законом що для виконання конкретних завдань і функцій держави [3, с. 74; 5, с. 177]. Чеські науковці для позначення поняття «державний орган» виділяють терміни «*orgán veřejné moci*» (як органи законодавчої та судової влади) і «*orgán veřejné správy*» (як органи виконавчої влади) і визначають його як організацію, яка утворена законом і від імені якої діють нею створені органи, наділені правоздатністю, яка надана законом цьому державному органу [6, с. 122-123], як орган, який на підставі Закону або іншого правового акту виконує певні завдання у сфері державної влади в межах своєї компетенції, є носієм повноважень та обов'язків як орган державної влади відповідно до Закону «Про основні реєстри» [7, с. 20-21]. Науковці здебільшого збігаються у думці, що терміни «орган державної влади», «орган держави» та «державний орган» вживаються як синоніми [8, с. 94; 9, с. 21]. Вище визначені підходи до визначення поняття «державний орган» по суті

дозволяють до нього віднести як органи державної влади, що мають статус самостійних державних органів, так і територіальних органів або окремих структурних підрозділів таких органів держави. При цьому, частина таких структурних підрозділів здійснюють статутні повноваження цього органу, а інші – підрозділи апарату державного органу – виконують допоміжні функції (консультативні, обслуговуючі тощо) [10, с. 330].

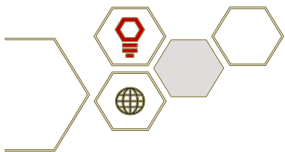
З іншого боку, спеціальне законодавство, яке визначає правовий статус окремих територіальних органів центральних органів виконавчої влади, визначає їх як структурні підрозділи або як територіальні органи. Зокрема, у Регламенті Державної міграційної служби України Головні управління (управління) ДМС (ГУДМС, УДМС) в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі не визначаються ні через поняття «державний орган», ні через поняття «структурний підрозділ», а визначаються як територіальні органи Державної міграційної служби України, а структурні підрозділи у їх складі (управління, відділи, сектори) – як територіальні підрозділи [21]. Аналогічно, як територіальні органи Державної міграційної служби України визначений статус управлінь Державної міграційної служби України в областях у п. 7 Положення про Державну міграційну службу України, а у п.п. 10 п. 5 Положення окремо розрізняються структурні підрозділи апарату Державної міграційної служби України та структурні підрозділи територіальних органів Державної міграційної служби України [18]. Чітко не визначений статус територіальних органів у постанові Кабінету Міністрів України від 25 травня 2011 року № 563 «Про затвердження Типового положення про територіальні органи міністерства та іншого центрального органу виконавчої влади», однак зазначено, що їх завданням є реалізація повноважень міністерства та іншого центрального органу виконавчої влади на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці [22]. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 12 березня 2005 року № 179 «Про упорядкування структури апарату центральних органів

виконавчої влади, їх територіальних підрозділів та місцевих державних адміністрацій» у складі апарату центральних органів виконавчої влади (крім міністерств) утворюються такі структурні підрозділи (якщо інше не передбачено актами, що мають вищу юридичну силу) як: департамент, управління (самостійний відділ), самостійний сектор, відділ у складі департаменту (управління), а у складі апарату територіальних органів – можуть утворюватися (якщо інше не передбачено актами, що мають вищу юридичну силу) відповідно управління, самостійні відділи, відділи та самостійні сектори, сектори у складі управлінь і самостійних відділів [23]. Відповідно до Переліку посад державної служби, що прирівнюються до відповідних підкатегорій, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 18 січня 2017 р. № 15 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 15 січня 2020 р. № 16) посади керівників територіальних органів центральних органів виконавчої влади визначені як посади керівників самостійного підрозділу державного органу і відноситься до категорії Б1, в свою чергу, посади керівників підрозділів у складі територіальних органів – як посади «керівників підрозділів у складі самостійних структурних підрозділів державних органів» і віднесені до категорії Б3 [24].

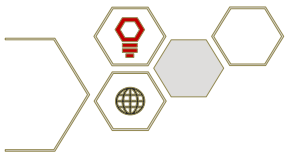
2. Аналіз судової практики у адміністративних справах в контексті визначення понять «керівник структурного підрозділу державного органу».

Якщо звернутися до судової практики у справах про оскарження рішень, дій, бездіяльності органів Державної прикордонної служби України щодо застосування обмежень у реалізації права перетинати державний кордон України в умовах воєнного стану, визначених п. 2¹⁴ Правил перетинання державного кордону громадянами України до керівників структурних підрозділів державних органів, про оскарження рішень, дій, бездіяльності державних органів щодо внесення позивача до категорії керівників структурних підрозділів та зобов'язання виключити позивача з наявного списку осіб, які в умовах воєнного стану мають право перетинати державний

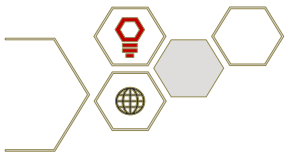
кордон на підставі відповідних рішень про службові відрядження, можемо визначити, що суди відмовляють у задоволенні позовних вимог про визнання протиправними таких рішень, дій, бездіяльності, зобов'язання вчинити дії з наступних підстав.

Так, у рішенні Закарпатського окружного адміністративного суду від 12 червня 2024 року у справі № 260/1505/24 за позовом до Головного управління Державної податкової служби України у Закарпатській області про визнання бездіяльності протиправною та зобов'язання вчинити дії, зазначається, що позивач обґрунтовував свої позовні вимоги тим, що займана ним посада начальника управління фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку – головного бухгалтера Головного управління Державної податкової служби України у Закарпатській області (надалі за текстом – ГУ ДПС) не відноситься до посад, передбачених п. 2¹⁴ Правил перетинання державного кордону громадянами України у зв'язку із тим, що ГУ ДПС є територіальним органом, утвореним на правах відокремленого підрозділу Державної податкової служби України (надалі за текстом – ДПС), а тому під поняття керівники структурних підрозділів державних органів підпадають виключно керівники структурних підрозділів ДПС, тобто Апарату ДПС та її територіальних органів, утворених як відокремлені підрозділи. Однак, суд, ухвалюючи рішення у справі зазначив, що визначення поняття «державний орган» відсутнє в Правилах перетинання державного кордону України, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 1995 року № 57, а також у Постанові Кабінету Міністрів України від 27 січня 2023 року № 69, якою до Правил перетинання державного кордону України внесені обмеження у реалізації права перетинати державний кордон України в умовах воєнного стану для осіб, що займають посади керівників структурних підрозділів органів державної влади. Суд застосував трактування поняття «державний орган», зазначене у Законі України «Про запобігання корупції», а також зазначив, що зміст Положення про ДПС та Положення про ГУ ДПС визначає останнє як територіальний орган, що

утворений на правах відокремленого підрозділу ДПС, що забезпечує реалізацію її повноважень на території Закарпатській області. У зв'язку із цим, суд не погоджується із твердженням позивача, що ГУ ДПС є виключно структурним підрозділом державного органу, яким є ДПС. Суд звернув увагу на те, що у складі ГУ ДПС відповідно до її організаційної структури існують окремі структурні підрозділи, серед яких Управління фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку, керівником якого є позивач. У зв'язку із вище викладеним, суд відмовив у задоволенні позовних вимог, зважаючи на правомірність віднесення посади, яку обіймає позивач, до посади керівника структурного підрозділу державного органу у розумінні 2¹⁴ Правил перетину кордону громадянами України [17]. Аналогічна правова позиція була викладена також у рішеннях Закарпатського окружного адміністративного суду від 19 липня 2024 року у справі № 260/2032/24 щодо позивача, що займав посаду начальника управління організації роботи Головного управління Державної податкової служби України у Закарпатській області [25].

У рішенні Миколаївського окружного адміністративного суду від 4 березня 2024 року у справі № 400/1148/24 за адміністративним позовом до Головного управління Держпродспоживслужби в Миколаївській області про визнання протиправними дій щодо внесення позивача як мобілізованого керівника структурного підрозділу державного органу до списків осіб, які в умовах воєнного стану мають право перетинати державний кордон на підставі відповідних рішень про службові відрядження також міститься правова позиція щодо правомірності прийнятого рішення щодо особи, яка займає посаду керівника структурного підрозділу територіального органу центрального органу виконавчої влади та визнання такої особи керівником структурного підрозділу державного органу в розумінні п. 2¹⁴ Правил перетину кордону громадянами України. Суд зазначив, що на переконання суду, обмеження на перетин кордону для такої категорії осіб пов'язано саме з наявністю у особи певного статусу керівника структурного підрозділу

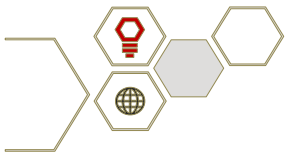

територіального органу виконавчої влади, а не з виконанням обов'язків за посадою, а тому увільнення від виконання обов'язків за посадою, жодним чином не впливає на це обмеження. У зв'язку із цим суд відмовив у задоволенні позову, не зважаючи на те, що позивач уже був мобілізованим і фактично обов'язки керівника структурного підрозділу державного органу не виконував [26].

Вище викладені правові позиції дозволяють дійти висновку, що у судовій практиці у зазначених вище категоріях адміністративних справ суди відмовляють у задоволенні позовних вимог про визнання протиправними рішень, дій, бездіяльності щодо застосування обмежень у реалізації права перетинати державний кордон України в умовах воєнного стану відповідно до п. 2¹⁴ Правил перетинання державного кордону громадянами України, у зв'язку із віднесенням посад керівників структурних підрозділів у складі територіальних органів центральних органів виконавчої влади до категорії керівників структурних підрозділів державних органів.

3. Висновки та аргументація автора щодо наявної проблематики застосування п. 2¹⁴ Правил перетинання державного кордону громадянами України.

На нашу думку, поняття «інші державні органи» у контексті встановлення обмежень із реалізації права перетинати державний кордон України в умовах воєнного стану керівниками інших державних органів, їх заступниками, керівниками структурних підрозділів державних органів відповідно до п. 2¹⁴ Правил перетинання державного кордону громадянами України означає ті державні органи, які прямо не зазначені у цьому пункті, в якому вказується широкий перелік керівників органів законодавчої, виконавчої, судової влади, органів, створених Президентом України. Цим терміном не мають охоплюватися територіальні органи центральних органів виконавчої влади у зв'язку із тим, що вони спеціальним законодавством віднесені до структурних підрозділів центральних органів виконавчої влади.

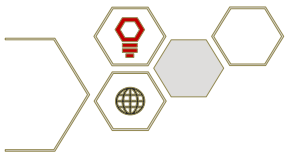

У зв'язку із цим, положення п. 2¹⁴ Правил перетинання державного кордону громадянами України не можна застосовувати до керівників структурних підрозділів у складі територіального органу центрального органу виконавчої влади.

Висновки. Можемо констатувати відсутність визначення як поняття «керівники структурних підрозділів державних органів», так і поняття «структурний підрозділ державного органу», що утруднює застосування положень п. 2¹⁴ Правил перетину кордону громадянами України про застосування обмежень у реалізації права перетинати державний кордон України в умовах воєнного стану керівниками структурних підрозділів державних органів. Територіальні органи центральних органів виконавчої влади не можна віднести до «інших державних органів» в контексті постанови Кабінету Міністрів України від 27 січня 2023 р. № 69 та Правил перетинання державного кордону громадянами України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 1995 р. № 57, оскільки вони є структурними підрозділами центральних органів виконавчої влади, що підтверджується положеннями п. 10 ч. 2 ст. 18 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади». У зв'язку із цим, положення п. 2¹⁴ Правил перетинання державного кордону громадянами України не можна застосовувати до керівників структурних підрозділів у складі територіального органу центрального органу виконавчої влади.

Список використаних джерел

1. Гайченко А. В. Поняття, сутність та особливості теоретичних категорій «державний орган» та «апарат держави». *Наукові записки. Серія Право. 2019. Випуск 6. Спецвипуск. Том 2. С. 50-55. URL: https://cusu.edu.ua/images/nauk_zapiski/pravo/6_spec_II_2019/50-55.pdf (дата звернення 27.02.2026).*

2. Король А. В. Поняття вищих органів державної влади. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 2. С. 69-72. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-2/14>.

3. Лебедєва В.В., Граціотова Г.О. Поняття, ознаки, види органів держави та форми державного правління. *Економіка: реалії часу*. 2021. № 5. С. 71-80. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.6647785>.

4. Равлюк А. Г. Зміст поняття органу державної влади. *Актуальні проблеми держави і права*. 2019. Випуск 84. С. 54-62. DOI: <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i84.150>.

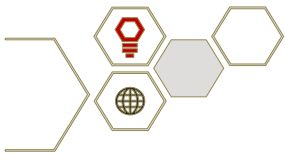
5. Miemiec Marcin. Organ a urząd administracji państwowej. *Tadeusz Bigo o administracji i prawie administracyjnym – refleksje wrocławskiej szkoły administratywistycznej*. pod redakcją Tadeusza Kocowskiego Piotra Lisowskiego Mateusza Paplickiego. Wrocław: Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego 2020, p. 175-178. DOI: <http://doi.org/10.34616/23.20.062>.

6. Митровка Я. В. Державна влада, управління та орган в термінології юридичної науки Чеської Республіки: інформаційний аналіз. *Правова інформатика*. 2011. № 3-4. С. 120-123. URL: <https://ippi.org.ua/sites/default/files/11myvria.pdf> (дата звернення: 20.02.2026).

7. Hálová Miloslava, Matejka Ján. K vymezení a aplikaci pojmu „orgán veřejné moci“ podle zákona o základních. *Správní právo : odborný časopis pro oblast státní správy a správního práva/* 2015. Sv. 48. Č. 1-2, p. 19-41.

8. Кравчук А. С. Органи державної влади України як суб'єкти захисту інтересів держави у господарському судочинстві. *Право і суспільство*. 2024. № 6. С. 92-97. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.6.14>.

9. Ткач І. В. Поняття органу державної влади у контексті статей 1173–1175 Цивільного кодексу України. *Вісник Академії адвокатури України*. 2013. № 2. С. 18-23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaau_2013_2_5 (дата звернення 27.02.2026).

10. Погребняк Н. С. Апарат Верховної Ради України як постійно діючий підрозділ парламенту. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2022. Спеціальний випуск. 323-338. URL: https://dbmsjournal.com/wp-content/uploads/2025/01/zbi_derg_bud_spec_2022-323-338.pdf (дата звернення 27.02.2026).

11. Чорний А. Особливості перетинання державного кордону громадянами України під час дії правового режиму воєнного стану. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: військові та технічні науки*. 2025. № 100. С. 132-141. DOI: <https://doi.org/10.32453/3.v100i3.1966>.

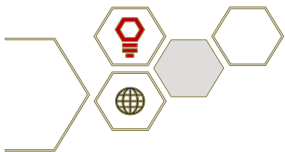
12. Райко С., Самойленко О., Кузь Ю. Класифікація підтверджувальних документів, що використовуються під час перетинання державного кордону в умовах дії правового режиму воєнного стану. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: військові та технічні науки*. 2025. № 97. С. 80-88. DOI: <https://doi.org/10.32453/3.v97i4.1495>.

13. Цвіркун Ю. Обмеження щодо перетину державного кордону в умовах воєнного стану. *Права та свободи людини в умовах особливого періоду: Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції* (м. Київ, 5 червня 2023 р.). Київ: Видавничий центр «Кафедра», 2023. С. 116-119.

14. Кушнір Я. О. Особливості перетинання державного кордону України в умовах правового режиму воєнного стану. *Грааль науки*. 2022. Жовтень. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.28.10.2022.008>.

15. Марущак А. Обмеження права на пересування в умовах військового стану: практика України. *Юридичний вісник*. 2022. № 3. С. 58-63. DOI: <https://doi.org/10.32782/yuv.v3.2022.8>.

16. Правила перетинання державного кордону громадянами України: затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 1995 року №

57 (із змінами та доповненнями). *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/57-95-п#Text> (дата звернення 27.02.2026).

17. Рішення Закарпатського окружного адміністративного суду від 12 червня 2024 року у справі № 260/1505/24. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119778300> (дата звернення 27.02.2026).

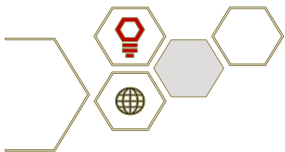
18. Про затвердження Положення про Державну міграційну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 року № 360. (із змінами та доповненнями). *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/360-2014-п#Text> (дата звернення 27.02.2026).

19. Про утворення територіальних органів Державної міграційної служби України: Постанова Кабінету Міністрів України від 15 червня 2011 року № 658. (із змінами та доповненнями). *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2011> (дата звернення 27.02.2026).

20. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 року № 3166- VI. (із змінами та доповненнями). *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17> (дата звернення 27.02.2026).

21. Регламент Державної міграційної служби України: затверджений наказом Державної міграційної служби України від 14 жовтня 2014 року № 265. *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0265839-14#Text> (дата звернення 27.02.2026).

22. Типове положення про територіальні органи міністерства та іншого центрального органу виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 травня 2011 року № 563 (із змінами та доповненнями). *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/563-2011-п#Text> (дата звернення 27.02.2026).

23. Про упорядкування структури апарату центральних органів виконавчої влади, їх територіальних підрозділів та місцевих державних адміністрацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 березня 2005 року № 179. (із змінами та доповненнями). *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2005-п#Text> (дата звернення 27.02.2026).

24. Питання оплати праці працівників державних органів: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 січня 2017 р. № 15 (із змінами та доповненнями). *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-2017-п#Text> (дата звернення 27.02.2026)

25. Рішення Закарпатського окружного адміністративного суду від 19 липня 2024 року у справі № 260/2032/24. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://www.reyestr.court.gov.ua/Review/120660746> (дата звернення 27.02.2026).

26. Рішення Миколаївського окружного адміністративного суду від 4 березня 2024 року у справі № 400/1148/24. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://www.reyestr.court.gov.ua/Review/117446071> (дата звернення 27.02.2026).